

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

56-1

BRNO 2015

Resumé

Medlov (Kat. Medlov u Uničova, Bez. Olomouc), Gemeinde, vor Hs.-Nr. 252 und 255. Platěnice Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

MĚNÍN (OKR. BRNO-VENKOV)

„Rybárna“. Halštat. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu na polykulturní lokalitě v trati „Rybárna“ (bližší popis viz oddíl Doba římská a doba stěhování národů) byly prozkoumány dvě zahloubené chaty a dvě sídlištní jámy s určitostí datované do halštatského období. V jednom objektu se nacházelo torzo zásobní nádoby.

Ivan Čižmář, Jiří Kala, Michal Přichystal

Resumé

Měnin (Bez. Brno-venkov), „Rybárna“. Hallstattzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Na Černých“, ppč. 6989, 6990, 6991, 6992, 6993, 6997. Doba halštatská, horákovská kultura. Mohylník. Záchranný výzkum.

Na jaře roku 2014 proběhl na základě oznámení amatérského archeologa P. Knotka z Mohelna v polní trati „Na Černých“ záchranný archeologický výzkum. Důvodem mimořádné akce, která trvala více než jeden měsíc, byla existence dosud málo známého halštatského pohřebiště, které bylo narušeno hlubokou orbou. K prvnímu porušení hrobů došlo již na podzim předešlého roku, kdy byl stav lokality nahlášen bez následné dohry pracovníkům kompetentních muzeí v Třebíči a Moravském Krumlově. Vzhledem k rozsahu lokality a jeho povaze bylo nálezem kontaktováno rovněž archeologické oddělení Moravského zemského muzea v Brně, které celou záležitost vybízející k okamžité záchraně nabídlo Ústavu archeologické památkové péče Brno. Po projednání s Archeologickým ústavem AV ČR Brno byly záchranné práce nakonec ve spolupráci s místními zemědělci (Agro Mohelno, s. r. o.) zahájeny a poškozené hroby v nezbytném rozsahu prozkoumány (obr. 4). Na výzkumu se podílela geodetka D. Vitulová, P. Knotek s kolektivem místních příznivců archeologie a antropolog J. Kala. Záchranný výzkum byl realizován do doby těsně před termínem zahájení osevu pole kukuřicí.

Celkem bylo v orbě lokalizováno 9 anomálií s koncentracemi keramiky, z nichž se podařilo pozitivně ověřit 7 situací, dokládajících přítomnost hrobové

jámy se zbytky pohřebního inventáře. Některé hroby byly mírně zahloubeny do zvětřalého hadcového podloží, jiné byly kompletně odorány. Ornice zde sahala 26–28 cm, místy ale až 30–40 cm pod povrch terénu, níže pak již nastupovala skála. Hlubší orbě tedy nečiní větší obtíže dosáhnout až ke skalnímu podkladu. Na základě geodetických prací lze odhadnout plochu se zkoumanými hroby na cca 7 ha. Na poli více k severu byly v orbě zachyceny nejspíše také sídlištní objekty.

Zajímavá je superpozice dvou mohylových hrobů obklopených kruhovým žlabem a kamenným věncem, či hrob pod nadzemní sloupovou stavbou se vstupem vybaveným kamennými prahy/schody, které byly zahloubeny do pozůstatků původní půdy, která nebyla orbou z vrcholu návrší dosud zcela odstraněna.

Některé hrobové jámy obsahovaly zbytky keramik v nádobách, jiné zase nic. V jednom případě lze uvažovat o kostrovém pohřbu, a to jen na základě rozmístění šperků (náramek a spona), kosti se však nedochovaly. Zvláštností je nález hrobu s mimořádně dobře zachovalou motanou šňůrou s navlečenými drobnými litými bronzovými kroužky v délce cca 2 m. Ze zkoumaných mohyl pochází nález hrotu železného kopí se středovým žebrem a zlomek parohového předmětu zdobeného množstvím rýsovaných soustředných kroužků. Keramika upomíná stupňovitými tvary mís na paralely s dolnobavorskou a hornorakouskou podunajskou oblastí. Ve vtuhované a malované výzdobě osudí a amfor lze spatřovat vazby k oblasti znojenské, plastická, rytá a žlábkovaná výzdoba mís pak naznačuje vazbu k prostředí brněnskému a dolnorakouskému.

Při dosavadní orbě, sahající do hloubky 26–40 cm, bylo poškozeno větší množství hrobů, které byly založeny na úrovni terénu, nebo zahloubeny jen mělce pod něj. Evidentně více odolávaly hroby mohylové, založené hlouběji, s pozůstatky kamenných konstrukcí, které byly orbě překážkou. Na ploše pohřebiště byly sledovány další nápadné koncentrace kamení, které mohou být přírodními útvary, nelze však vyloučit, že se jedná o pláště dalších pohřebních mohyl.

Vztah nově zkoumaného mohylníku k trati „U Antoníčka“, kde se nachází velká dosud ještě neprozkoumaná mohyla s několika dalšími hroby, které byly prozkoumány v jejím okolí (Stegmann-Rajtár 1992, 44–45, s literaturou), je z koncentrace objevených hrobů zcela evidentní. Podle předběžného vyhodnocení se jedná v trati „Na Černých“ o hroby horákovských stupňů Ha C₁ – Ha C₂ a „U Antoníčka“ Ha D₁ – Ha D₂. Tvoří tedy nejspíše jeden souvislý mohylník se zřejmou horizontální stratigrafií.

Petr Kos

Literatura

Stegmann-Rajtár, S. 1992: *Grabfunde der älteren Hallstattzeit aus Südmähren*. Košice: Datavia.

Resumé

Mohelno (Bez. Třebíč), „Na Černých“. Hallstattzeit, Horákov Kultur. Hügelgräberfeld. Rettungsgrabung.

Obr. 4. Mohelno. Záchranný výzkum horákovské mohyly s kamennou konstrukcí.

Abb. 4. Mohelno. Rettungsgrabung Horákov Kultur Hügel mit Steinstrukturen.

NÁMĚŠŤ NA HANÉ (OKR. OLMOUC)

Ulice Lesní, parc. č. 534/1. KLPP - platěnická kultura. Sídliště. Záchranný výzkum.

Dne 30. října 2014 proběhl drobný záchranný archeologický výzkum při akci „novostavba RD manželů Poučových na parc. č. 534/1, k. ú. Náměšť na Hané, okr. Olomouc“ (ZM ČR, 1:10 000, list 24-22-16, 439:342 od Z:J s. č.). Bylo prozkoumáno pět sídlištních objektů platěnické kultury, které opětovně poukázaly na intenzivní a dlouhotrvající halštatské osídlení místa (cf. např. Geislerová, Parma 2013, 265), které zde započalo již ve stupni HC a dožilo se až svého závěrečného stupně HD3.

Pavel Fojtík

Literatura

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013: *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Resumé

Náměšť na Hané (Bez. Olomouc), Lesní Gasse, Parz. Nr. 534/1. Hallstattzeit, Platěnice Phase der Lausitzer Urnenfelder Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLMOUC (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLMOUC)

Ulice Rudolfa Chorého. Platěnická kultura. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1126073.26 : 547812.29, 1126002.15 : 547727.97, 1125985.97 : 547777.58

V březnu až červnu 2014 byly prováděny záchranné výzkumy při stavbách pěti nových rodinných domků podél ulice Rudolfa Chorého v Olmouci-Nemilanech. Lokalita leží na mírném jižním svahu s nadmořskou výškou 210–212 m. Výzkumy navázaly na předchozí aktivity v letech 2010–2012. Na zkoumaných plochách (793 m²) bylo prozkoumáno 62 sídlištních objektů a část kulturní vrstvy s nálezy z neolitu (kultura s vypíchanou keramikou), eneolitu (moravská malovaná keramika, kultura se zvoncovitými poháry), starší a pozdní doby bronzové (věteřovská k., komplex lužických popelnicových polí), doby halštatské, latěnu, střední doby hradištní a novověku.

Do halštatské fáze kulturního komplexu lužických popelnicových polí datujeme tři zásobní jámy. Ve výplni objektu 90 byl zachycen zlomek velkého skleněného korálu s očky. V objektu 123 byla rozpoznána mělká oválná píčka s propálenými stěnami a dnem s vyskládanými kameny a keramikou. Po laboratorním zpracování byly z keramiky sestaveny části několika hrncovitých nádob.

Tímto výzkumem se dále take podstatně rozšířily naše znalosti o latěnském sídlišti objeveném v letech 2011 a 2012. Na styku zkoumaných ploch z roku 2012 a 2014 byla dozkoumána zahlobená obdélná chata (obj. 58). Byly objeveny i zbytky dvou dvoukomorových vertikálních hrnčířských pecí (obj. 72 a 73). Pece byly z části zahlobeny do kulturní vrstvy a dochovaly se na úrovni povrchu roštů. Byly postaveny rovnoběžně s orientací ve směru západ-východ, a to 3,5 m od sebe. Půdorys komory první pece (obj. 72) měl oválný tvar s rozměry 1,3×1,1×0,5 m. Přes tvrdě vypálený rošt šedé barvy se sílou 0,18 m vedlo 24 vertikálních průduchů kruhového či oválného půdorysu o průměru 0,06–0,1 m. Předpecní jáma byla zachycena drobnou sondou. Druhá pec (obj. 73) s kruhovým půdorysem komory (1,4×1,4×0,42 m) navazovala na oválnou předpecní jámu o velikosti 2,1×1,9×0,37 m. Přes tvrdě vypálený rošt šedé barvy o síle 0,12–0,17 m vedlo 28 průduchů o průměru 0,07–0,1 m. Mimo zmíněné výrobní objekty byly latěnské nálezy získány hlavně z deseti zásobních jam. Sídliště je datováno do stupně LTB–LTC (Kálábek 2013; 2014).

Marek Kálábek